

НАПРЯМИ ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМСТВ ТА ЇХ ФІНАНСУВАННЯ

В умовах євроінтеграційних процесів подальше економічне зростання не можливе без інновацій. Суб'єкти господарювання різних організаційно-правових форм та видів економічної діяльності здійснюють пошук резервів ефективного використання обмежених фінансових ресурсів та збільшення прибутку, що можна здійснити шляхом інноваційного розвитку підприємств. Тому питання визначення напрямів інноваційного розвитку підприємств та їх фінансування залишаються актуальними, що зумовило обрання даної теми дослідження і визначило мету – розкрити перспективні напрями інноваційного розвитку підприємств та засоби їх фінансування.

Інноваційний розвиток підприємства розглядають як «процес спрямованої закономірної зміни стану підприємства, що залежить від інноваційного потенціалу цього підприємства та джерелом якого є інновації, що створюють якісно нові можливості для подальшої діяльності підприємства на ринку шляхом реалізації уміння знаходити нові рішення, ідеї та у результаті винаходів» [1]. Окремі фахівці [2] вважають, що інноваційний напрям розвитку підприємств передбачає використання принципово нових прогресивних технологій або удосконалення існуючих, перехід до випуску високотехнологічної продукції, інтелектуалізації виробничої діяльності тощо.

Державна служба статистики України здійснює спостереження зі статистики інноваційної діяльності. У відповідності до розробленої методики [3] розрізняють такі види інноваційної діяльності: здійснення внутрішніх науково-дослідних розробок; придбання зовнішніх науково-дослідних розробок; придбання науково-дослідних розробок, виконаних іншими підприємствами; придбання машин, обладнання та програмного забезпечення; придбання зовнішніх знань; навчальна підготовка для інноваційної діяльності; ринкове впровадження інновацій; розробка дизайну; інші види інноваційної діяльності. При цьому під інноваційною діяльністю розглядають усі наукові, технологічні, організаційні, фінансові й комерційні дії, що призводять до здійснення інновацій або задумані з цією метою. За даними статистичної звітності, у 2013 р. підприємства зменшили витрати на технологічні інновації до 9,6 млрд.грн. (11,5 млрд.грн. у 2012 р.). І надалі на придбання машин, обладнання та програмного забезпечення витрачається найбільше (58% обсягу витрат за напрямками інноваційної діяльності), на внутрішні та зовнішні науково-дослідні розробки було затрачено 17,1%; 0,9% витрачено на придбання інших зовнішніх знань (придбання нових технологій) [4].

У 2013 р. інноваційною діяльністю у промисловості займалися 16,8% підприємств (2012 р. – 17,4%). Найбільша частка інноваційно активних підприємств функціонувало у Запорізькій (28,8%), Миколаївській (24,9%), Харківській (23,2%), Херсонській (23,6%) областях та у м. Києві (25,6%). Попри те, найвища частка реалізованої інноваційної продукції була в Закарпатській та Сумській областях (15,5% та 10,4% відповідно). У цілому, по Україні лише 3,3% реалізованої продукції у 2013 р. можна назвати інноваційною [4]. За необхідності розробляти і впроваджувати інноваційну продукцію активізувати цей процес можливо шляхом пошуку відповідних фінансових ресурсів.

Звичайно, в умовах ринкових відносин основним джерелом фінансування інноваційної діяльності промислових підприємств виступають власні кошти – 72,9% загального обсягу витрат у 2013 р. (63,9% у 2012 р.). Фінансова підтримка держави у 2013 р. була незначною 1,9% (2,2% – 2012 р.), кошти вітчизняних та іноземних інвесторів – 1,3% і 13,1% відповідно (1,3% і 8,7%); частка кредитів скоротилася і склала 6,6% (21,0% у 2012 р.) загального обсягу витрат [4].

Зазначене вказує на необхідність впровадження на загальнодержавному рівні додаткових стимулів сприяння інноваційному розвитку підприємств. Зокрема, більш активну роботу повинні проводити державні структури, діяльність яких пов'язана із впровадженням інновацій. Це, зокрема Міністерство економічного розвитку і торгівлі України, Міністерство аграрної політики та продовольства України, Міністерство промислової політики України, Міністерство інфраструктури України, а також Державне агентство з інвестицій та управління національними проектами України, Державне агентство екологічних інвестицій України, Державне агентство з питань науки, інновацій та інформатизації України та ін.

Зазначені органи виконавчої влади мають низку повноважень, пов'язаних із сприянням впровадження інвестиційних проектів інноваційного характеру, у тому числі шляхом державно-приватного партнерства. Так, Державне агентство з питань науки, інновацій та інформатизації України готує і подає Міністру освіти і науки, молоді та спорту України пропозиції щодо проектів державних цільових програм (ДЦП), науково-технічних та інноваційних програм і визначає обсяг коштів державного бюджету для їх фінансування; обґрунтовує утворення спеціалізованих державних інноваційних фінансово-кредитних установ для фінансової підтримки інноваційних програм і проектів; проводить аналіз результативності наукової, науково-технічної, інноваційної діяльності; організовує та проводить конкурс наукових і науково-технічних проектів, спрямованих на реалізацію завдань ДЦП за пріоритетними напрямками розвитку науки і техніки [5] та ін. Державне агентство з інвестицій та управління національними проектами України забезпечує реалізацію державної політики у сфері інвестиційної діяльності та управління національними проектами (стратегічно важливими проектами, що забезпечують технологічне оновлення та розвиток базових галузей реального сектору економіки України); сприяє залученню вітчизняних та іноземних інвестицій в економіку України; формує і подає Міністерству фінансів України пропозиції щодо реалізації ДЦП, які передбачається виконати у відповідному році з використанням бюджетних коштів; здійснює контроль за додержанням вимог законодавства з питань підготовки і реалізації національних та інвестиційних проектів; координує діяльність центральних і місцевих органів виконавчої влади, державних підприємств, установ та організацій щодо реалізації та впровадження національних проектів; розробляє пропозиції та здійснює підготовку інвестиційних проектів розвитку; виступає замовником розроблення попередніх техніко-економічних обґрунтувань і техніко-економічних обґрунтувань національних проектів [6] та ін. Проте такі повноваження можуть забезпечити інноваційне піднесення підприємств в Україні лише за умови прозорої діяльності зазначених органів виконавчої влади.

Отже, інноваційний розвиток підприємств пов'язаний як з його виробничою діяльністю, так і зі збутом, фінансовим забезпеченням, управлінською діяльністю. Впровадження інновацій на підприємствах повинно здійснюватись за усіма напрямками, зокрема необхідні як нові технологічні рішення, так і інноваційні зрушення в управлінні персоналом, пошук нових підходів до активізації трудових колективів, розширення шляхів збуту продукції що матиме подальший вплив на фінансові показники діяльності підприємства. Тільки спільні зусилля керівників підприємств та інвесторів за підтримки державних органів влади будуть давати позитивні результати і сприятимуть інноваційному розвитку підприємств.

1. Найдюк В.С. *Сутність та передумови інноваційного розвитку підприємств // Маркетинг і менеджмент інновацій.* – 2013. – №3. – С. 251–263. 2. Гук З. Б. *Фактори і напрями інноваційного розвитку підприємств / З. Б. Гук, Т. В. Лебідь, В. Ю. Самуляк // Проблеми економіки та управління : [збірник наукових праць] / відповідальний редактор Й. М. Петрович.* – Львів : Видавництво Львівської політехніки, 2010. – С. 223–228. – (Вісник / Національний університет «Львівська політехніка»; № 683). [Електронний ресурс] – Режим доступу: ena.lp.edu.ua:8080/handle/ntb/20293. 3. *Методологічні положення зі статистики інноваційної діяльності. Затверджено Наказ №3 Державної служби статистики України від 10.01.2013р.* [Електронний ресурс] – Режим доступу: ukrstat.gov.ua. 4. *Інноваційна діяльність промислових підприємств у 2013 році. Експрес-випуск. 14.04.2014 № 131/0/05.3вн-14.* – Державна служба статистики України. Офіційний сайт. [Електронний ресурс] – Режим доступу: ukrstat.gov.ua/. 5. *Державне агентство з питань науки, інновацій та інформатизації України. Офіційний сайт.* [Електронний ресурс] – Режим доступу: dknii.gov.ua/. 6. *Державне агентство з інвестицій та управління національними проектами України. Офіційний сайт.* [Електронний ресурс] – Режим доступу: ukrproject.gov.ua/.